TARİH Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU BEYLİK DÖNEMİ'NDE OSMANLI'NIN ASKERÎ GÜCÜ

DEVLETLEŞME SÜRECİNDE SAVAŞÇILAR VE ASKERLER

Beylik Dönemi'nde Osmanlı'nın Askerî Gücü

Osmanlı Beyliği'nin ilk savaşçı sınıfını, Osman Gazi'nin etrafında gaza ve ganimet amaçlı toplanan alplar ve gaziler oluşturmuştur. Karamürsel Alp, Konur Alp, Gündüz Alp, Akçakoca, Samsa Çavuş gibi alplar bu silsilenin en tanınmışlarındandır. Osman Gazi, kendi safında savaşan Türkmen aşiretlerine ganimetlerden pay vermiş ve ele geçirilen topraklara yerleşme hakkı tanımıştır. Bu şekilde elde ettikleri topraklar karşılığında aşiretler, Osman Bey'e tabi olmuş ve savaş zamanlarında atlı askerler göndermiştir. Bunlardan başka Beylik Dönemi'nde; Ahiyân-ı Rûm (Ahiler), Bâcıyân-ı Rûm, Abdalân-ı Rûm, Gaziyân-ı Rûm adlarıyla anılan zümrelere mensup kuvvetler de seferlere katılmıştır. Ahiler, toplumda anlayışlı ve uzlaştırıcı bir tutumla esnaf teşkilatı oluşturmuştur. Ahilik teşkilatının çatısı altına giren esnaf ve sanatkârlar; mesleki, dinî, ahlaki eğitimden farklı olarak askerî talim ve terbiye de görmüştür.

Ahilik, Anadolu'da süratle yayılmış, köylerde ve uç bölgelerde büyük nüfuza sahip olmuştur. Osman Gazi, yoldaşları ve alpları da Ahi teşkilatına mensuptur. Abdalân-ı Rûm, savaşçı dervişlerin oluşturduğu teşkilattır. Abdal kelimesi, o devirde derviş kelimesi ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda Abdalân-ı Rûm teşkilatı, gaziler

(alperenler), Ahiler ve Bâcıyân-ı Rûm ile birlikte büyük fayda sağlamıştır. Ayrı bir teşkilat olarak adlandırılan Gaziyân-ı Rûm ise alpları ifade etmiştir.

Osmanlı askerî teşkilatının temelini, Osman ve Orhan Bey'in sancağı altında toplanan Türkmen savaşçılar oluşturmuştur. Osmanlı Beyliği'nin başlangıçta düzenli askerî birlikleri yani beyliğe bağlı bir ordusu yoktur.

Gerektiğinde, gazilerden oluşan ve tamamı atlı olan aşiret kuvvetlerinin bir yerde toplanması sağlanmış ve sefere çıkılmıştır. İşte ilk fetihleri yapanlar, bu uç Türkmen kuvvetleridir. Fetihlerin devamı için gerekli olan ilk düzenli birlikler, Vezir Alâeddin Paşa ve Bursa Kadısı Çandarlı Kara Halil'in teklifleri doğrultusunda Bursa'nın fethinden sonra oluşturuldu. Türk gençlerinden meydana getirilen bu düzenli birliklerin atsız askerine"yaya", atlı askerinede"müsellem" adı verildi.

İlk Düzenli Birlik: Yaya ve Müsellemler

Yaya denilen piyade sınıfında her on kişiye bir onbaşı, her yüz kişiye bir yüzbaşı tayin edilmiştir. Müsellem adı verilen atlı birliklerde ise her otuz kişi bir ocağı meydana getirmiştir. Savaş zamanında bu gençlere önce birer, daha sonra da ikişer akçe gündelik verilmiştir. Savaşın olmadığı zamanlarda ise ziraat yapmak üzere kendilerine toprak tahsis edilen yaya ve müsellemler, vergilerden muaf tutulmuştur. Yaya ve müsellemler, Orhan Bey zamanında hassa ordusu sayılmıştır. XV. yüzyılın ortalarına kadar fiilen silahlı hizmette bulunmuş olan yaya ve müsellemler, Kapıkulu Ocaklarının gelişmesiyle yerlerini onlara bırakmıştır. Orhan Gazi'nin kurmuş olduğu, yaya ve müsellemlerden sonra mesleği tamamen askerlik olan Azeb teşkilatı kurulmuştur. Azebler, gönüllü Türk gençleri arasından seçilerek eyalet yöneticileri olan beylerbeyi komutası altında seferlere katılmıştır. Yeniçeri Ocağının kurulmasından sonra Azebler, öncü birlikler olarak kullanılmaya başlanmıştır.

SORULAR

1- İlk Türk devletlerinde hükümdarlarda bulunan özelliklerinden olan yiğitlik, cesaret ve kahramanlık gibi vasıflarla ile tanınmış olan alpler, vatanlarına gönülden bağlı olup gerektiği zaman vatanları için canlarını verirlerdi. Alplik ayrıca hükümdarda da bulunması gereken bir özellikti. İlk Türklerdeki alpler Türklerin İslamiyeti kabul etmesiyle birlikte "Alp Gaziler" diye anılmışlardır. Gaziler Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda da etkili olmuştur.

Bu parçadan hareketle, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) İlk Türk devletlerinde alplik önemli bir yere sahiptir.

B) Türklerde vatan, uğrunda can verilecek kadar kutsaldır.

C) Alplik devletin düzenli ordu birliklerini oluşturur.

D) Türklerde İslamiyetle birlikte bazı ünvanlar değişmiştir.

E) Türklerde hükümdarın yiğit ve cesaretli olması beklenir.

Cevap: C

2- Abdalân-ı Rûm olarak anılan Horasan erenleri ve dervişleri Osmanlı Beyliği'nin gazalarında destek sağlayan önemli unsurlardır. Bu unsurlar fethedilen yerlerdeki halkın gönlünü kazanmışlardır. Fethedilen yerlerin Türkleşip İslamlaşmasında önemli rol oynamışlardır.

Bu bilgilere dayanarak Horasan erenleri ve dervişleriyle ilgili çıkarılabilecek en kapsamlı sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

A) Osmanlı fetihlerinin hem maddi hem manevi temelini oluşturmuşlardır.

B) Fetihlerin kalıcılığı ve sürekliliğini sağlamışlardır.

C) Osmanlıların başlıca silahlı gücü hâline gelmişlerdir.

D) Osmanlı askerî gücü içinde ücretli savaşçıları oluşturmuşlardır.

E) Horasan erenleri ve dervişleri tek meslekleri askerlik olan savaşçılardır.

Cevap: A

3- Orhan Bey Dönemi'nde kurulan ilk düzenli ordu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yeniçeri Ocağı

B) Cebeci Ocağı

C) Yaya ve müsellemler

D) Acemi Ocağı

E) Tımarlı sipahiler

Cevap: C